

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sotilasvammalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi niitä sotilasvammalain säännöksiä, jotka koskevat kunnalle tai kuntainliitolle korvattavia sosiaalihuoltolain ja kansanterveyslain mukaan järjestettyjä palveluja ympärivuorokautista laitoshuoltoa lukuun ottamatta. Nykyisten säännösten mukaan tapaturmavirasto korvaa mainituista palveluista aiheutuneet kustannukset kunnille tai kuntainliitoille jälkikäteen esitettyjen laskujen perusteella. Esityksessä ehdotetaan

palveluista aiheutuneiden kustannusten maksamista ennakkona. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi lakia siltä osin, kuin on kysymys muusta kuin korvatusta vammasta tai sairaudesta aiheutuvien sairaanhoitokulujen korvaamisesta.

Nämä kulut ehdotetaan korvattaviksi arvion perusteella elinkoron lisäysosana.

Muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1992.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Kuntien laskutus

Sotilasvammalain (404/48) nojalla myönnetään valtion varoista korvausta sota- tai asevelvollisuuspalveluksesta tai niihin rinnastettavista olosuhteista aiheutuneen ruumiinvamman, sairauden, kuoleman tai katoamisen johdosta. Korvauksensaajien valtaosa on sotainvalideja. Sotainvalideja on nykyisin noin 40 000. Mitä jäljempänä sanotaan sotainvalideista koskee yleensä myös muita korvauksensaajia, esimerkiksi asevelvollisia, jotka ovat vammautuneet tai sairastuneet palveluksen aikana ennen 1.1.1991.

Sotainvalidien korvausturva on järjestetty sotilasvammalain nojalla. Keskeiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut järjestetään kuitenkin osana kuntien yleisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Kunnalle tai kuntainliitolle korvataan sotilasvammalain nojalla valtion varoista laitoshuollon palvelut sekä Sosiaalihuoltolain (710/82) mukaiset kotipalvelut ja asumispalvelut sekä Kansanterveyslain (66/72) mukaiset avosairaanhoidon palvelut silloin, kun sotainvalidien sotilasvammalain mukainen haitta-aste on vähintään 30 prosenttia (niin sanottu vaikeavammainen). Korvaukset maksaa sosiaali- ja terveysministeriön alainen tapaturmavirasto.

Kuntalaskutusjärjestelmän voimaantulosta vuoden 1986 alusta kunnille ja kuntainliitoille maksettavat korvaukset on suoritettu jälkikäteen tapaturmavirastolle toimitettujen laskujen perusteella. Sotainvalidien keski-ikänsä nousu ja heidän muistakin kuin sotavammoistaan johtuvien vammojensa ja sairauksiensa lisääntyminen on pakottanut kuntia suuntaamaan niukkoja voimavarojaan varsinkin sosiaalihuoltolain mukaisiin kotipalveluihin. Ikääntyvät sotainvalidit ovat myös laitoshuollon ja avosairaanhoidon palvelujen merkittävä käyttäjäryhmä.

Kuntien sotainvalideille järjestämien palvelujen runsas lisääntyminen heijastuu myös kuntien laskutusmäärissä. Vuodesta 1989 vuoteen

1990 kunnilta ja kuntainliitoilta tapaturmavirastolle saapuneiden laskujen määrä lisääntyi noin 60 prosentilla. Tämän seurauksena laskut ovat pahasti ruuhkautuneet tapaturmavirastossa.

Vuonna 1991 tapaturmaviraston kunnille ja kuntainliitoille niiden sotainvalideille järjestämistä palveluista korvaamat kustannukset olivat yli 200 miljoonaa markkaa.

Ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, että kunnat lähettävät nykyisessä määrin yksittäisiä sotainvalideja koskevia laskuja tapaturmavirastoon.

Edellä esitetyn perusteella sotilasvammalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sotilasvammalain 6 §:n 4 momentissa mainituista kotipalveluista ja asumispalveluista sekä sairaanhoidon palveluista aiheutuvat kustannukset suoritetaan kunnalle tai kuntainliitolle ennakkona. Sairaanhoidon palveluksista voitaisiin lakiehdotuksen mukaan korvata ennakkona sotilasvammalain eräiden säännösten soveltamisesta annetun asetuksen 9 §:ssä (1178/87) tarkoitettu koti-, päivä- tai yösairanhoido sekä terveydenhuollon erityislakien nojalla avohoitona järjestetty lääkinnällinen kuntoutus. Sotilasvammalain 6 §:n 5 momentissa mainitusta kunnan tai kuntainliiton päättämästä sotainvalidin ympärivuorokautisesta laitoshuollosta aiheutuneet kustannukset korvattaisiin, kuten tähänkin saakka, jälkikäteen laskutuksen perusteella. Tämä on perusteltua ja tarkoituksenmukaista, jotta tapaturmavirasto saa nopeasti ja luotettavasti tiedot sotainvalidin laitoshuoltoon joutumisesta, sen keskeyttämisestä tai päättymisestä. Nämä sotainvalidin laitoshuoltoa koskevat tiedot ovat välttämättömiä eräiden muiden korvausasioiden käsittelyssä.

Lakiehdotuksen mukaan kunnalle tai kuntainliitolle edellä mainituista palveluista aiheutuvat kustannukset suoritettaisiin valtionkorvauksen enakkona noudattaen soveltuvin osin, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa (35/73) on valtionosuuden suorittamisesta käyttö-kustannuksiin säädetty. Ennakko maksettaisiin kahdessatoista yhtä suuressa erässä kuukausittain kunkin kuukauden 20 päivänä. Vuosittain maksettava ennakko perustuisi lain voimaantulo vuotta lukuun ottamatta kunnan tai kuntainliiton omaan arvioon tulevana kalenterivuonna palvelusten antamisesta aiheutuvista kustannuksista. Lain voimaantulo vuotta varten tapaturmavirasto arvioi kunkin kunnan tai kuntain-

liiton ennakon sen perusteella, kuinka paljon se laskutti tapaturmavirastoa edellisenä vuonna sotainvalidien palveluista.

Kuntien ja kuntainliittojen tulisi lakiehdotuksessa viitatus kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain mukaan tehdä tapaturmavirastolle selvitys valtionkorvauksen enakkona maksettujen korvausten käytöstä ennakon maksamista seuraavan vuoden tammikuun 31 päivään mennessä. Näiden selvitysten perusteella tapaturmavirasto vahvistaa kunnalle tai kuntainliitolle tulevan lopullisen valtionkorvauksen. Ehdotuksen mukaan käyttämättä jäänyt enakkomaksun osa otettaisiin huomioon arvioitaessa seuraavan vuoden ennakon suuruutta. Mikäli palveluista aiheutuneet kustannukset tehdyn selvityksen perusteella ylittäisivät kunnalle maksetun ennakon, tapaturmavirasto suorittaisi erotuksen kunnalle maaliskuun loppuun mennessä. Edellä mainittu enakkomenettely perustuisi olennaisilta osiltaan kuntien ja tapaturmaviraston yhteistyöhön ja keskinäiseen luottamukseen. Mikäli satunnaisesti tehtävissä ennakon käyttöä koskevissa tarkastuksissa havaittaisiin vääriin käytöksiä ja olisi ilmeistä, että se on vaikuttanut kunnalle tai kuntainliitolle maksettavaan korvaukseen, olisi kunnan tai kuntainliiton palautettava väärin perustein saamansa korvaus takaisin tapaturmavirastolle 50 prosentilla korotettuna 16 prosentin korkoineen ennakon maksu vuotta seuraavan helmikuun 1 päivästä lukien.

Ehdotetun enakkomaksumenettelyn tarkoituksena on paitsi nopeuttaa kunnille ja kuntainliitoille maksettavien korvausten maksamista, myös vähentää tapaturmaviraston työmäärää olennaisesti. Samoin kunnat ja kuntainliitot vapautuisivat tältä osin jatkuvasta ja yhä lisääntyvästä työvoimaa sitovasta laskutuskäytännöstä.

1.2. Harkinnanvarainen elinkoron lisäysosa

Sotilasvammalain 10 §:n 1 momentin 5 kohtaan sisältyvät säännökset elinkoron harkinnanvaraisen lisäysosan myöntämisen edellytyksistä. Nykyinen tilanne on sellainen, että tätä lisäysosaa myönnetään jo toteutuneiden kustannusten perusteella jälkikäteen enintään laissa säädettyyn määrän asti. Tällaisesta käsitteilyjärjestyksestä on ollut seurauksena, että invalidi usein kerää kulutustositteita vuoden ajan ja

lähettää ne sitten tapaturmavirastolle. Hakemusten käsittelyaika tapaturmavirastossa on hakemusten ruuhkautumisen takia lähes vuosi, jolloin hakija voi käytännössä saada korvauksen kuluistaan vasta lähes kahden vuoden kuluttua niiden suorittamisesta.

Tämän epäkohdan korjaamiseksi ehdotetaan lakia muutettavaksi siten, että sotilasvammalain 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua lisäysosaa voitaisiin myöntää määräajaksi. Sotainvalidien keski-ikä on noin 74 vuotta ja heidän sekä heidän puolisoitensa sairaanhoitokulut ovat useimmissa tapauksissa vakiintuneet vähintään tietyllä tasolla viimeisten vuosien aikana. Lainmuutos mahdollistaisi näiden kulujen ottamisen huomioon jo ennakolta kuuksittain maksettavan elinkoron yhteydessä maksettavana lisäysosana. Tällainen päätös voitaisiin tehdä määräajaksi esimerkiksi viideksi vuodeksi. Mikäli kulut jonakin vuonna ylittäisivät olennaisesti (esimerkiksi vähintään 30 prosentilla) lisäysosana jo maksetun määrän, ylitys voitaisiin maksaa jälkikäteen eri päätöksellä. Ehdotettu muutos vähentäisi jatkossa olennaisesti tämän korvauslajin hakemusten käsittelyn vaatimaa työmäärää tapaturmavirastossa.

2. Esityksen taloudelliset ja henkilöstövaikutukset

Ehdotettujen lainmuutosten ei arvioida aiheuttavan lisäkustannuksia. Saamansa ennakon puitteissa kunnat voisivat nykyistä tarkemmin ja joustavammin suunnitella sotainvalidien palvelujen järjestämistä. Nykyistä laskutuksessa mukana olevaa henkilökuntaa vapautuisi muu-

hun käyttöön sekä kunnissa että tapaturmavirastossa. Noin puolen vuoden siirtymäajan jälkeen tapaturmaviraston kuntien ja kuntainliittojen laskutusta hoitavasta henkilökunnasta voitaisiin vähentää kaksi esittelijää ja kaksi toimistovirkailijaa ja sijoittaa heidät muihin viraston tehtäviin. Tämä helpottaisi vastaavasti ruuhkatilannetta muussa ratkaisutoiminnassa. Elinkoron lisäysosaa koskeva lainmuutos vähentäisi näiden asioiden käsittelyyn tarvittavien esittelijöiden määrää noin vuoden kuluttua lain voimaantulosta kahdella henkilöllä. Näin vapautuva työvoima voitaisiin vastaavasti kohdentaa muihin pahasti ruuhkautuneisiin töihin tapaturmavirastossa.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1992. Sitä on tarkoitus soveltaa niihin elinkoron lisäysosahakemuksiin, joita koskevat päätökset tehdään mainittuna päivänä tai sen jälkeen. Kuntien sotainvalideille järjestämien palvelujen korvaaminen on tarkoitus järjestää ennakkomaksujärjestelmään perustuen niiden palvelujen osalta, jotka on annettu heinäkuun 1 päivänä 1992 tai sen jälkeen.

Jotta nyt ehdotettu lainmuutos voidaan toteuttaa, on tapaturmavirastolle annettava oikeus arvioida kunta- ja kuntainliittokohtaisesti lain voimaantulovuoden ennakon suuruus edellisenä vuonna toteutuneen laskutuksen perusteella.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sotilasvammalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1948 annetun sotilasvammalain (404/48) 10 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 19 päivänä helmikuuta 1971 annetussa laissa (180/71), sekä lisätään lakiin uusi 6 b ja 6 c § seuraavasti:

6 b §

Tämän lain 6 §:n 4 momentissa mainituista kotipalveluista ja asumispalveluista sekä sairaanhoidon palveluista kunnalle tai kuntainliitolle aiheutuvat kustannukset suoritetaan ennakkona.

Jollei tästä laista muuta johdu, noudatetaan kunnalle tai kuntainliitolle suoritettavaan ennakkokorvaukseen soveltuvin osin, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa (35/73) säädetään valtionosuuden suorittamisesta käyttökustannuksiin. Valtion asianomaisena viranomaisena toimii tapaturmavirasto, joka vahvistaa kunnittain tai kuntainliittoittain korvauksen lopullisen määrän.

Tapaturmavirasto maksaa ennakon viimeistään kunkin kuukauden 20 päivänä tai, milloin tämä on lauantai tai pyhäpäivä, ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Ennakko maksetaan kahdessatoista yhtä suuressa erässä kunnan tai kuntainliiton tapaturmavirastolle esittämän arvion perusteella.

Tapaturmavirasto vahvistaa kunnittain tai kuntainliittoittain korvauksen lopullisen määrän.

Tarkemmat säännökset korvauksen suorittamisesta ja selvityksestä annetaan asetuksella.

6 c §

Jos 6 b §:ssä mainitun korvauksen saamiseksi

si on annettu virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja tai salattu tietoja ja tämä on vaikuttanut korvauksen myöntämiseen, korvaus tai osa siitä on palautettava välittömästi tapaturmavirastolle 50 prosentilla korotettuna 16 prosentin vuotuisine korkoineen ennakon maksuvuotta seuraavan helmikuun 1 päivästä lukien.

10 §

Päivärahan ja elinkoron lisäysoosana voidaan antaa:

5) sille, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia ja jonka toimeentulo on oman tai 9 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetun omaisen sairaudesta johtuvien kustannusten takia tai muusta erityisestä syystä vaikeutunut, enintään 1 700 markkaa vuodessa; jos tässä tarkoitettujen olosuhteiden voidaan arvioida jatkuvan toistaiseksi, voidaan tätä elinkoron lisäysoosaa myöntää myös määrääjäksi etukäteen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1992.

Poiketen siitä mitä 6 b §:ssä säädetään, tapaturmavirasto arvioi lain voimaantulovuoden osalta kunnille ja kuntainliitoille tulevan ennakon suuruuden.

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Eeva Kuuskoski*

Laki

sotilasvammalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä toukokuuta 1948 annetun sotilasvammalain (404/48) 10 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on 19 päivänä helmikuuta 1971 annetussa laissa (180/71), sekä lisätään lakiin uusi 6 b ja 6 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 b §

Tämän lain 6 §:n 4 momentissa mainituista kotipalveluista ja asumispalveluista sekä sairaanhoidon palveluista kunnalle tai kuntainliitolle aiheutuvat kustannukset suoritetaan ennakkona.

Jollei tästä laista muuta johdu, noudatetaan kunnalle tai kuntainliitolle suoritettavaan ennakokorvaukseen soveltuvin osin, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa (35/73) säädetään valtionosuiden suorittamisesta käyttökustannuksiin. Valtion asianomaisena viranomaisena toimii tapaturmavirasto, joka vahvistaa kunnittain tai kuntainliittoittain korvauksen lopullisen määrän.

Tapaturmavirasto maksaa ennakon viimeistään kunkin kuukauden 20 päivänä tai, milloin tämä on lauantai tai pyhäpäivä, ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Ennakko maksetaan kahdessatoista yhtä suuressa erässä kunnan tai kuntainliiton tapaturmavirastolle esittämän arvon perusteella.

Tapaturmavirasto vahvistaa kunnittain tai kuntainliittoittain korvauksen lopullisen määrän.

Tarkemmat säännökset korvauksen suorittamisesta ja selvityksestä annetaan asetuksella.

6 c §

Jos 6 b §:ssä mainitun korvauksen saamiseksi on annettu virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja tai salattu tietoja ja tämä on vaikuttanut korvauksen myöntämiseen, korvaus tai osa siitä on palautettava välittömästi tapaturmavirastolle 50 prosentilla korotettuna 16 prosentin vuotuisine korkoineen ennakon maksuvuotta seuraavan helmikuun 1 päivästä lukien.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Päivärahan ja elinkoron lisäyksen voidaan antaa:

5) sille, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia ja jonka toimeentulo oman taikka 9 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitetun omaisen sairauden aiheuttamien, lääkärin määräämistä hoitotoimenpiteistä johtuneiden kustannusten takia tahi muusta erityisestä syystä on vaikeutunut, enintään 1 700 markkaa vuodessa.

5) sille, jonka työkyvyttömyysaste on vähintään 20 prosenttia ja jonka toimeentulo on oman tai 9 §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitetun omaisen sairaudesta johtuvien kustannusten takia tai muusta erityisestä syystä vaikeutunut, enintään 1 700 markkaa vuodessa; Jos tässä tarkoitettujen olosuhteiden voidaan arvioida jatkuvan toistaiseksi, voidaan tätä elinkoron lisäyksen myöntää myös määräajaksi etukäteen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1992.

Poiketen siitä mitä 6 b §:ssä säädetään, tapaturmavirasto arvioi lain voimaantulovuoden osalta kunnille ja kuntainliitoille tulevan ennakon suuruuden.